

Husdyrbruget i 1904

med særligt Henblik paa Kvægavlen og Kvægbruget.

Af Statskonsulent *Axel Appel*.

Skønt Mængden af udførte danske Husdyravlsprodukter paa alle de vigtigste Omraader var usædvanlig stor i 1903, har der dog i 1904 været en fortsat Opgang paa adskillige af de store Vareposter, saaledes paa Flæsk, Smør, Hornkvæg, Kød og Fedt. Hvis denne Opgang i Udførselsmængderne var bleven fulgt af en Opgang i Priserne, vilde Aaret 1904 have været fortrinligt. Men dette var jo ingenlunde Tilfældet, tvertimod! Priserne vare vigende og tildels lave; særlig gjaldt dette for Flæskskets Vedkommende. Herved blev Forskellen mellem Salgsprisen og Tilvirkningsprisen kun ringe, med andre Ord: Renindtægten formindskedes i betydelig Grad. Kommer hertil, at Sommeren 1904 frembød meget tarvelige Ernæringsforhold, vil det være indlysende, at Aaret 1904 stod betydeligt tilbage for sin Forgænger i Retning af at byde saadanne Vilkaar, der betinger en lønnende Om sætning indenfor de forskellige Grene af Husdyrbruget.

Den gennemgaaende store Roehøst i 1903 i Forbindelse med en stor og god Afgrøde af Agerhø dannede et solidt Grundlag for Vinterfodringen i 1903—1904; denne gennemførtes ogsaa uden nogen Vanskelighed. Derimod var det sikkert en ret almindelig Erfaring, at Halmen — i Henhold til den vaade og ugunstige Høst i 1903, paa Grund af meget udvadsket og delvis meget daarlig bjerget

— lod meget tilbage at ønske i Foderværdi og Drøjhed. Muligt dette Forhold kan sættes i en vis Forbindelse med den Kendsgerning, at Mælken i mange Kvæghold — og vel gennemgaaende i sin Helhed — var tyndere end sædvanligt.

Vedrørende Forbruget af Kraftfoder i Kvægbesætningerne i Vinteren 1903—04, da har dette næppe været saa stort som Aaret i Forvejen, grundet i de rigelige Roebeholdninger, der gennemgaaende vare til Disposition. Efterhaanden som Roedyrkingen tiltager, komme Roerne selvfølgelig til at indtage en stor Plads — og med fuld Føje — i Køernes og i Kvægets Vinterfoder — og der spares da paa Kraftfoderet. Se vi hen til Overskudsindførselen af Handelsfoderstoffer, da er den ikke — for 1904 — væsentlig forskellig fra, hvad den var i 1903, saaledes som nedenstaaende Oversigt udviser. For de sidste 5 Aar har Forholdet været følgende:

Overskudsindførsel af:

	Oliekager	Klid	Ialt
	Mill. Pd.	Mill. Pd.	Mill. Pd.
I 1900	388.4	98.7	487.1
- 1901	457.2	81.0	538.2
- 1902	560.0	173.5	733.5
- 1903	687.1	89.4	776.5
- 1904	679.8	91.9	771.7

Af uformalet Korn var Overskudsindførselen i Millioner Pund:

1900	1901	1902	1903	1904
1085.5	1031.2	1179.9	1007.7	1281.4
Heraf var Majs:				
827.2	592.3	630.6	420.1	458.8

Vi se af ovenstaaende Tal, at Overskudsindførselen af Handelsfoderstoffer i alt væsentligt er den

samme som i 1903, baade med Hensyn til den samlede Mængde af Oliekager og Klid og til Forholdet mellem disse to Grupper indbyrdes. — For første Gang i en længere Aarrække er der ingen Fremgang i den samlede Overskudsindførsel af Handelsfoderstoffer, der er endog-saa en lille Tilbagegang (ca. 5 Mill. Pd.). — Dette er, sammenholdt med de foran givne Oplysninger om Vinterfodringen, ikke saa overraskende, og viser tillige hen til det Forhold, som berørtes i min Artikel i Fjor, at Fodringen gennemgaaende nu er ret konstant med Hensyn til Foderets Størrelse, og at Kraftfoderforbruget ikke varierer ret meget indenfor de enkelte Besætninger, uden for saa vidt Avlen af Roer og Græs varierer betydeligt.

Af Glutenfoder, der er indbefattet i Tallene for Klid, er der indgaaet 4 Mill. Pd. til Forbrug i 1904 imod 2.6 Mill. Pd. i 1903.

Overskudsindførselen af uformalet Korn er atter tiltaget — og ret betydeligt — nemlig med 174 Mill. Pd.; heraf gaa 38 Mill. Pd. paa Majs, men Hovedparten paa Byg. Af de ialt her til Landet i 1904 indførte 309.5 Mill. Pd. Byg ere de $\frac{4}{5}$, el. 243 Mill. Pd., tilførte fra Rusland og 62 Mill. Pd. fra Tyskland, hovedsagelig over Hamburg. — Den stærkt tiltagende Flæskeproduktion i 1904 har for en væsentlig Del været Aarsagen til denne Merindførsel af Foderbyg og Majs.

Ligesom i de foregaaende Aar skal jeg, som Eksempel paa Brugen af de forskellige Slags Kraftfoder og paa Udviklingsgangen i saa Henseende, anføre en Del Fakta fra Vejen og Omegns Kontrollforening for de sidste 7 Aar.

I Regnskabsaaret $\frac{1}{5}$ 1903— $\frac{30}{4}$ 1904 er der til Malkekøerne anvendt ialt 661,360 Pd. Kraftfoder eller 1414 Pd. pr. Ko. (I 1902—03 = 1413, 1901—02 = 1635, 1900—01 1447 og Aaret forud 1476 Pd.)

I 1903—04 have Oliekagerne udgjort over de $\frac{4}{5}$ af alt det forbrugte Kraftfoder; for 7 Aar siden udgjorde Oliekagerne kun godt og vel Halvparten. Forbruget af Klid, Majs og Maltspirer er aftaget med Halvdelen,

hvorimod der er anvendt en Del mere hjemmeavlet Korn end Aaret i Forvejen, vel tildels en Følge af en mindre god Salgs vare efter den vanskelige Høst.

	1903—1904		1902—1903	1901—1902	1900—1901	1899—1900	1898—1899	1897—1898
	Pd.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
Oliekager	538,932	81.5	77.6	73.4	67.8	64.6	59.7	55.4
Klid	32,367	4.9	9.1	9.1	6.7	8.9	13.5	15.5
Korn	74,613	11.3	8.4	7.1	12.7	12.6	15.7	10.3
Melasse, Majs, } Maltspirer }	15,448	2.3	4.9	10.4	12.8	13.9	11.1	18.8
Ialt	661,360	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Brugen af de forskellige Slags Oliekager har været følgende:

	1903—1904		1902—1903	1901—1902	1900—1901	1899—1900	1898—1899	1897—1898
	Pd.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
Bomuldsfrøkager	184,771	34.4	38.4	42.0	37.3	49.8	57.00	47.0
Solsikkekager	236,090	43.8	40.4	42.9	57.8	45.3	36.10	48.8
Hampefrøkager	75,783	14.0	9.9	8.9	2.3	4.1	3.60	2.9
Jordnød-, Raps-, Pal- } me- og Hørføkager }	42,288	7.8	11.3	6.2	2.6	0.8	3.30	1.3
Ialt	538,932	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Forbruget af Bomuldsfrø- og Solsikkekager er fremdeles meget stort — indbyrdes anvendt i omvendt Forhold imod som i 1903, i Henhold til Priserne — og Forbruget af Hampefrøkager er stadigt stigende, saa dette udgør nu omkring ved $\frac{1}{7}$ af ialt forbrugte Oliekager, hvorimod der er brugt noget mindre af Raps-, Palme-, Hørfø- og Jordnødkager. Af den sidste ud-

gør Forbruget dog omtrent 24,000 Pd. af de ovennævnte 42,000 Pd. eller $\frac{4}{7}$.

Solsikkekager vare ret billige i Aarets første Halvdel, senere steg Prisen. Aarets Gennemsnitspris var dog lavere end i 1903, og der er brugt mange, overvejende Sortehavskager (sydrussiske), der desværre i samme Ladning viste sig højst uensartede, baade i ydre og indre Beskaffenhed. Af en og samme Ladning udsøndrede Prof. Stein 9 forskellige Sorter, der viste en Afvigelse mellem de bedste og de daarligste, der repræsenterede en Forskel efter almindelig Salgspris af ca. 1 Krone pr. 100 Pd. Dette viser atter stærkt hen til Nødvendigheden af at tage mange Prøver til Analyse og udtage disse med Omhu, hvis man ikke vil risikere at komme mindre godt afsted.

Bomuldsfrøkager, hvis Gennemsnitspris har været lidt højere end i 1903, er der brugt mindre af. Kvaliteten har været som forrige Aar; Størsteparten have været haarde og tildels mørke, og kun faa have haft den smukke, lyse Farve.

Bomuldsfrømel anvendes endnu kun i mindre Udstrækning. De indsendte Prøver til Analyse have været af en fuldt tilfredsstillende Beskaffenhed, men der er kun indsendt 10 Prøver til Steins Laboratorium. Bomuldsfrømelet købes nok saa billigt som Kager af tilsvarende Godhed, og Varen er mere ensartet. Prof. Stein anbefaler af den Grund Bomuldsfrømelet til større Anvendelse end den nuværende.

Forskellige Steder er indtraadt Sygdomstilfælde af alvorlig Natur hos Malkekøer efter Fodring med Raps- og Jordnødkager. Det viste sig ved nærmere Undersøgelse, at den skadelige Indflydelse af Nydelsen af nævnte Kager hidrørte fra en Indblanding i Kagen af Ricinusfrø, men denne Indblanding fandtes kun i faa Sække fra et og samme store Parti. — Ogsaa i Hampefrøkager kan der forekomme Indblanding af Ricinusfrø. Af Hampefrøkager er der anvendt en betydelig Del i 1904, ligesom ogsaa Brugen af »Glutenfoder« er i Stigning, trods dets

temmelig høje Pris. Jordnødkager blive ogsaa benyttede i stigende Grad. Af Hørfrøkager, der den største Del af Aaret have været forholdsvis billige, er der i adskillige Kvæghold ogsaa anvendt en Del til Malkekøerne. — Den dalende Smørpris i Forbindelse med nærmest højere Foderstofpriser har selvfølgelig ikke bidraget til billig Smørproduktion i det forløbne Aar. Ogsaa Hvedeklid have været dyre i 1904, Majs derimod billigere end i 1903, særlig først paa Aaret.

Med Mælkeudbyttet i Vinteren 1903—1904 var man gennemgaaende jævnt godt tilfreds, hvorimod det almindeligt forlød, at Mælken var forholdsvis fattig paa Fedtstof.

Hvad Mælkeudbyttet i Sommeren 1904 derimod angik, da var dette i sin Helhed i høj Grad uheldig paa-virket af den tarvelige Græsning, der atter var en Følge af den lange Tørke. Naar Smørproduktionen alligevel holdt sig Landet over paa et efter Forholdene højst respektabelt Standpunkt, da skyldtes dette, dels at der ydedes Kvæget et betydeligt Tilskud til Græsset i Form af Kraftfoder og andet Foder, dels det overvejende gode Vejr, god i den Forstand, at det var tørt med jævn Temperatur og megen Solskin, et Moment af Betydning for Køernes Velvære og dermed for deres Ydelse. Derfor blev Mælkeudbyttet større, end man havde ventet det efter den Plantevækst, som Sommeren bød paa.

Hvad Vejrforholdene iøvrigt angaar, da vare disse i 1904 jævne i den Forstand, at Temperaturen til de forskellige Tider kun fjærnede sig i ringe Grad fra Normalen i vedkommende Tidsrum. Vinteren var mild, April Maaned var 1 Grad for varm, og i Dagene fra 16.—21. April var Temperaturen 3—4 Grader over Normalen og kunde næsten betegnes som sommerlig. Det var saaledes 15 Gr. i Skyggen den 16. April. Paa dette Tidspunkt saas enkelte Steder i Midt- og Vestjylland Køer paa Græs. I den sidste Uge af April var det ret almindeligt at se Ungkvæg og Plage paa Græs, og paa adskillige Ejendomme tillige Malkekøerne. Det var knapt med Halm

mange Steder, Kraftfoderet var ikke billigt og Smørret var ikke dyrt, saa der var jo tilstrækkelig Grund til at forcere Udbindingen saa meget som nogenlunde gør ligt. Alligevel blev Udbindingen som Helhed ikke tidlig. Ikke saa meget fordi, at der ikke var tilstrækkeligt med Græs, men fordi den største Del af Maj Maaned var baade kold og fugtig og 1—2 Gr. under Normalvarme; særlig gjaldt dette Forhold for Øernes Vedkommende; Østjylland havde lidt over Middelvarme, og de sidste 6 Dage af Maj var Temperaturen gennemsnitlig 3 Gr. over Normalen.

Sommeren 1904 er ofte bleven betegnet som en varm Sommer. Det var den egentlig ikke; derimod var den en meget tør Sommer. Naar man havde Indtrykket af en varm Sommer, da laa det mindre i særlige Temperaturforhold end deri, at vi havde saa ringe Nedbør og med kun faa Nedbørsdage, og desuden mange Dage med Solskin. Kun fra 28. Juli til 6. August havde vi en »varm« Periode med 4 Gr. over Normalen. Men vi havde Tørke! I Juni, Juli og August Maaneder faldt der kun 111 Mm. Regn imod 183, der er det normale. I 1903 fik vi 222 Mm., altsaa det dobbelte imod i Fjor. Det var især de nordligste jyske Amter samt Sjælland og Bornholm, der led mest under Tørken. For Perioden Juni—September fik vi kun 48 pCt. af den normale Nedbør; saa lidt Regn er der ikke faldet noget Aar i de sidste 43. Fra 20. Maj til 24. Juni — 36 Dage — varede den første Tørkeperiode med kun 16 Mm. Nedbør, fordelt paa 5—9 Dage. Største Delen af Landet fik derefter den 25. Juni en god Bløde, og fra 2.—7. Juli var det Bygevejr. Herefter fik vi atter en tør Periode, nemlig fra 8. Juli til 4. August. I disse 28 Dage faldt der i Jylland gennemsnitlig kun 1 Mm., medens vi samtidig havde mange Solskinsdage.

Følgen af alt dette var Græsmangel. Græsmarkerne vare allerede udtørrede i Slutningen af Juni, og en Maaned senere lyder der alle Vegne fra høje Klager over de helt afsvedne Græsarealer. Paa den nørrejyske Halvø særlig bleve Græsningsforholdene ret gunstige efter Nedbøren i

August Maaned, men adskillige Steder paa Øerne var der endnu meget knapt med Græs i Begyndelsen af September.

Medens Græsmarkerne i 1903 efter Beretningen fra Statistisk Bureau fik Gennemsnitskarakteren meget godt, var denne for 1904 betegnet ved temmelig godt? Godt er Middelhøst. De nordjydske Amter: Hjørring og Thisted, de sjællandske Amter og Bornholm have Karakterer, der bevæge sig i det »maadelige«, snart med ? og snart med +, de øvrige Amter ere kendetegnede ved »temmelig godt« med og uden ?. Beretningen fra Hjørring Amt lød paa, at ingen kunde mindes tidligere at have set saa daarlige Græsmarker. Hertil kom, at Vaarsæden ofte var helt henvisnet, inden Kornet var skredet igennem.

Naar vi, som allerede omtalt, alligevel havde en meget respektabel Smørproduktion i Sommeren 1904, da er Grunden denne — foruden det »gode« Vejr — at der er blevet ydet Malkekøerne et betydeligt Tilskud til Græsset, dels i Form af Kraftfoder, dels i Form af Grøntfoder, Hø og senere paa Eftersommeren af Roer. At dette har fordyret Sommerproduktionen af Smør er selvindlysende! En Korrespondent paa Fyen meddeler saaledes, at hans Køer fik 300 Pd. Kraftfoder ekstra pr. Ko, og dog blev Mælkeudbyttet 15 pCt. under det normale. — Men selv om vi saaledes maa indrømme, at vor Smørproduktion, særlig i Juli Kvartal, har været os dyr, saa er der dog ingen Tvivl om, at den Kendsgerning, at vi holdt Produktionen oppe, saa godt som vi gjorde, er et glædeligt Udtryk for, at Erkendelsen af den ligelige Ernærings Betydning for det gode Aarsresultat trænger mere og mere igennem, at flere og flere, med andre Ord, faar Øjet opladt for, at det økonomiske Ansvar overfor Udnyttelsen af vore Malkekøers Produktionsevne er lige saa stort i Sommer- som i Vinterhalvaaret. Komme vi først bort fra den traditionelle, men forkastelige Betragtning, at overfor Kvægets Sommerernæring have vi intet videre Ansvar, saaledes som vi dog føle dette overfor Ernæringen i Vinterhalvaaret, da ville vi ogsaa vide paa forskellige

Maader virkningsfuldt at bøde paa og mildne de Ulemper, der ofte under vore klimatiske Forhold hjømsøge os i Form af for tørre Somre; at Udviklingen gaar i denne Retning — til Held for en øget og økonomisk Mælkeproduktion — det mener jeg, at Forholdene i 1904 have baaret tydeligt Vidne om.

En Sommer som i 1904 er en stærk Opfordring til at være paa sin Post. Udvidet Dyrkning af Grøntfoderafgrøder, hensigtsmæssig Udnyttelse af Høafgrøderne — mere end hidtil — ere Opgaver, der kræve sin gode Løsning, saafremt Spørgsmaalet om Kvægets hensigtsmæssige og gode Sommerernæring skal løses paa tilfredsstillende Maade. Her er et vidt Arbejdsfelt for Planteavlén. Kan vi til Eksempel naa til, at Lucernen bliver en mere paalidelig Medarbejder end hidtil, hvad der jo er adskiligt der tyder paa, da ere vi naaede et godt Skridt fremad. Netop under vore klimatiske Forhold vilde denne kunne blive af uvurderlig Betydning for Tilvejebringelsen af gode Ernæringsforhold i Sommerhalvaaret. — Det forekommer mig, at de gjorte Erfaringer fra de senere Aar med denne — naar den lykkes — fortrinlige, uovertrufne Grøntfoderplante af Bælgplanternes Familie, opmuntrer stærkt til at »forsøge«, dels ad selve Forsøgsvejen, dels i det praktiske Liv med nøje Iagttagelse af de Erfaringer, der ere indvundne vedrørende Kaarene for dens gode Trivsel.

Roedyrkningen udvides stadigt! Hvor den ikke er af det Omfang, der giver den hovedbestemmende Indflydelse paa Vinterfodringens Karakter, er det i Reglen ikke fordi man ikke værdsætter Roefoderet tilstrækkeligt, men fordi Vanskelighederne ved Dyrkningen af det i saa Henseende paakrævede Areal ikke have kunnet overvindes. Desværre indvirkede den langvarige Tørke ogsaa i høj Grad uheldigt paa Roehøstens Størrelse; Afgrøderne bleve alt for smaa, særlig paa Øerne. For Jyllands Vedkommende blev Roeavlén betydeligt bedre, end den paa et givet Tidspunkt tegnede til. Efter Regnen i Eftersommeren voksede saaledes Kaalroer, Turnips og Gulerødder

en hel Del i Efteraarsmaanederne, og med det milde Vejrlig helt hen i November udsattes Optagningen i det længste. Det rigelige Tørstofindhold har bødet meget paa den mangelfulde Kvantitet.

Kvæget gik forholdsvis længe ude i Efteraaret 1904; Efteraaret var mildt og godt. Paa Halvøen saas endnu Kvæg ude hen i November Maaned, men der var ogsaa ikke faa Besætninger, i Særdeleshed paa Øerne, der bleve bundne meget tidligt ind, fordi man ikke havde Græs. Mange Besætninger bleve indbundne i mindre godt Huld, og i adskillige af disse har Mælkeudbyttet sidste Vinter været mindre godt.

Udsigterne for Vinterfodringen i 1904—1905 vare kun ret gode. Dels var Roehøsten lille, dels fyldte Vaarsæden alt for lidt, og i mange Besætninger har man fra Begyndelsen af maattet anvende en meget gennemført Økonomi med Straafoderet og indskrænket dette til 3—5 Pund daglig pr. Ko. Hvor man har rigeligt med Roer lader det sig ogsaa gøre for en Tid at gaa ned til dette Lavmaal uden synderlige Ulemper, og at købe Halm til ca. 3 Øre Pundet, hvad man maatte i enkelte Egne allerede i Slutningen af Aaret, gør man kun, hvor den allerhaardeste Nødvendighed byder det. At kunne »nøjes« med 3—4 Pd. Straafoder dgl. pr. Ko er imidlertid ikke ensbetydende med, at saa betaler det sig ikke at give mere. I det nordlige Jylland er der i den forløbne Vinter opfodret megen Lyng — og med meget godt Resultat. Om egentlig Fodertrang i større Udstrækning er der alligevel ikke bleven Tale i Vinteren 1904—05, selv om der har maattet spares mere end ønskeligt var, og selv om Roerne mange Steder ere slupne alt for tidligt op. Hertil har bidraget den forholdsvis gode Høhøst, der forløb under meget gunstige Vejrforhold og for Agerhøets Vedkommende i kvantitativ Henseende var over Middelhøst og for Enghøets Vedkommende Middelhøst.

Efter nu nærmere at have omtalt Ernæringsforholdene i det forbigangne Aar, skulle vi gaa over til at betragte, hvad der gennem Kvægbruget er ydet for det givne Foder

i Form af forædlede Kvægavlsprodukter. — Der er da først Smørret, vort Hovedprodukt. Vi se da, at trods den betydelige Opgang i 1903 og trods den tørre Sommer i 1904 har sidste Aar dog en Fremgang i Overskudsudførselen at opvise paa ca. 3 Mill. Pd., nemlig fra 148.7 Mill. Pd. (Specialhandelens Tal) til 151.8 Mill. Pd. (efter Specialhandelen 151.26 Mill. Pd.). Dette er højst respektabelt, men dog er den samlede Værdi for Udførsel af indenlandske Varer for Smørrets*) Vedkommende, efter Beregning af Statistisk Bureau, lidt mindre end for 1903, nemlig $\frac{1}{2}$ Mill. Kroner (147.1 Mill. Kr. mod 147.6 Mill. Kr. i 1903). Dette skyldes jo de lavere Smørpriser; Grossereretsocietetets Topnotering var som Gennemsnit ca. 3 Øre lavere end i 1903, men der er dog i Virkeligheden betalt mere, saa den faktiske Nedgang i Smørprisen næppe andrager mere end det halve, thi den betalte Overpris er i Landbrugsaarets Løb steget fra 2.51 Øre i November 1903 til 3.78 Øre i Oktober 1904. Men Nedgangen i Prisen har jo alligevel været følelig, særlig sammenholdt med de fuldt saa høje Foderstofpriser. — Værd at lægge Mærke til er, at vor Smørudførsel til Tyskland er steget med over $7\frac{1}{2}$ Mill. Pd. sidste Aar, nemlig fra 9.26 Mill. Pd. i 1903 til 16.83 Mill. Pd. i 1904.

Ellers ere Forholdene vedrørende vor Ud- og Indførsel overfor Udlandet i det Hele og Store uforandrede med Hensyn til Adgangen til de forskellige Lande. Foruden en Stigning i vor Smørafsætning til Tyskland er der en meget stærk Stigning i det Antal levende Kreaturer, vi i 1904 have sendt til samme Land. Vor Udførsel af levende Kreaturer har i 1904 naaet en Højde, som man skal tilbage til 1896 for at finde Magen til. Denne betydelig øgede Udførsel af levende Kvæg, samtidig med at der er udført mere slagtet Kød end i 1903, skyldes sikkert for en Del den daarlige Høst, der i adskillige Egne har haft en stor Indskrænkning i Besætningernes Størrelse til Følge

---

*) Smør i alm. Emballage (Smør i hermetisk Emballage ikke medregnet, saaledes som i Fjor).

— og ofte ere Kreaturerne afhændede i halvfed Tilstand — men det kan tillige skyldes et større Tillæg og Opdræt i de senere Aar, hvilket Kreaturtællingen i 1903 viste hen til. Om dette er mere end forbigaaende, vil Tiden vise.

Overskudsudførselen af levende Dyr var:

	1904	1903	1902	1901	1900	1899	1898
	Stkr.	Stkr.	Stkr.	S kr.	Stkr.	Stkr.	Stkr.
Af st. Hornkvæg	86,166	57,945	44,552	40,163	38,861	36,608	35,671
- Kalve	÷ 92	64	198	÷ 26	÷ 170	÷ 2	260
- Faar	÷ 1,088	÷ 689	÷ 1,206	÷ 732	348	985	2,635

Den samlede Udførsel af Hornkvæg (stort Hornkvæg og Kalve) i 1904 var 92,006 Stkr. imod 62,929 Stkr. i 1903 eller en Førogelse af over 46 pCt. Udførselen af de 92,006 Stkr. Hornkvæg fordelte sig til følgende Steder:

	1904	1903	1902
	Stkr.	Stkr.	Stkr.
Tyskland	91,556	62,625	46,827
Rusland	376	289	112
Sverige	67	2	61
Norge	»	8	6
Nordlige Bilande	4	5	»
Uangivet Sted	3	»	»
Ialt	92,006	62,929	47,006

Af Kvægudførselen gaar henimod de $\frac{2}{3}$ over Kolding.

Den samlede Overskudsudførsel af Kød var:

(Se Tabellen Side 241.)

Det vil heraf fremgaa, at Overskudsudførselen af fersk Oksekød er steget med over 1 Mill. Pd., trods den enorme

	1904	1903	1902	1901	1900	1899	1898
	Mill. Pd.	Mill. Pd.	Mill. Pd.	Mill. Pd.	Mill. Pd.	Mill. Pd.	Mill. Pd.
Kød af Hornkvæg, fersk . . .	21.89	20.77	27.74	22.67	26.60	31.34	23.46
— - — saltet og roget	0.74	0.51	÷0.20	0.10	0.30	1.12	0.35
— - Faar, fersk	1.23	0.76	1.11	0.73	0.70	0.90	0.48
— - — saltet og roget	÷0.83	÷0.35	÷1.68	÷0.57	0.60	0.90	0.64
— - andre Dyr, Slag- terieraffald m. m. *)	24.22	13.08	12.46	8.46	10.10	11.75	9.75

Forøgelse af udførte levende Kreaturer; det saltede og røgede Oksekød er steget med $\frac{1}{4}$ Mill. Pd. og fersk Faarekød med $\frac{1}{2}$ Mill. Pd.

Den samlede Udførsel af Kød af Hornkvæg var i:

	1904	1903	1902	1901
	Mill. Pd.	Mill. Pd.	Mill. Pd.	Mill. Pd.
	27.95	25.51	30.37	25.35
Heraf: Til Tyskland	20.35	13.53	13.50	13.70
- Storbritannien og Irland	2.08	6.52	11.30	6.60
- Norge	3.96	4.39	5.15	4.47
- Sverige	1.40	0.94		

Foruden at Tyskland har modtaget 29,000 Stkr. levende Kvæg flere end i 1903, har det samtidig aftaget 7 Mill. Pd. Oksekød mere, medens Kødudførselen til England er aftaget med henved $4\frac{1}{2}$ Mill. Pd.; til Norge er den aftaget med henved $\frac{1}{2}$ Mill. Pd., medens der i Indførselen til Sverige er en tilsvarende Opgang. Udførselen af fersk Oksekød til England er saaledes fremdeles i Nedgang og udgjorde i 1904 kun $\frac{1}{10}$ af Udførselen til Tyskland. For

*) Ovenstaaende Tal for »Kød af andre Dyr m. m.« egne sig ikke til umiddelbar Sammenligning med de tilsvarende Tal for de foregaaende Aar, idet der for 1904 under »Slagterieraffald« er medregnet Hoveder o. l., der tidligere gik ind under »Flæsk og Skinker«.

2 Aar siden udgjorde den $\frac{5}{6}$. Nu er Kødudførselen til Norge større end til England, og Udførselen til Sverige ikke meget under den.

Kødpriserne have været lavere end i 1903 om end til Tider ganske gode. Da det magre Kvæg har været forholdsvis dyrere end fedet, har Fedningen ikke altid svaret Regning, særlig ikke hvor der er indkøbt om Foraaret, da magert Kvæg var dyrt. — Korrespondenten fra Kjøbenhavnseggen (Sjælland var jo paa Grund af Mund- og Klovesyge afspærret fra Begyndelsen af Februar til hen i September) skriver, at Fedningen hos ham har givet et tarveligt Resultat, da Fedekvægspriserne vare daarlige i Foraaret 1904 paa Grund af Afspærringen. Paa magert Græskvæg vare Priserne derimod høje. Korrespondenten betalte 28 Øre pr. Pd. lev. Vægt for Ribe- og Varde-Kvier, indkøbte i April og vejede paa Gaarden paa Sjælland 2 Dage efter Ankomsten. Da Sommergræsningen var tarvelig og Priserne i Efteraaret 1904 vare lavere end Aaret i Forvejen, gav Kvierne kun 40 Kr. i Græsleje imod 60 à 70 Kr. de foregaaende Aar. Et Hold Græskvier solgtes tidlig til Levering i November—December for $29\frac{1}{2}$ Øre, vejede i Kjøbenhavn, senere kunde Vedkommende kun opnaa 27 Øre. — De her opnaaede Priser kan jo imidlertid ingenlunde kaldes daarlige, men det magre Indkøb var dyrt. For Tyre er der opnaaet 27 Øre, for gode Køer 24 Øre og for fede Kvier og Stude 26—28 Øre; der var i Foraaret stort Begær efter unge, magre Stude til Marsken i Sønderjylland. Store Stude kostede paa Markederne i Herning i Marts og September 300—400 Kroner Parret.

Kjøbenhavns Kvægtorv var i 1904 tilført 62,400 Stkr. Kvæg (61,300 i 1903 og 67,000 i 1902) samt 61,500 Kalve. Den noterede Gennemsnitspris for 1. Kl. Kød (Stude og Kvier) var:

1904	49.52	Kroner	pr. 100 Pd. slagtet Vægt,
1903	51.34	—	- 100 - — —
1902	48.00	—	- 100 - — —
1901	45.64	—	- 100 - — —
1900	45.60	—	- 100 - — —
1899	42.00	—	- 100 - — —
1898	42.80	—	- 100 - — —

Lige som i Fjor faldt de 3 højeste maanedlige Gennemsnitsnoteringer paa Oktober, November og September med henholdsvis 52, 51.25 og 50.2 Øre pr. Pd. De 3 laveste paa Marts, April og Juni med 47.5, 48.0 og 48.6 Øre pr. Pd. sl. Vægt.

Paa Hamborgs Kødmarked var Gennemsnitsprisen for 1. Kl. Varer i Kroner pr. 100 Pd.:

	Kvæg:	Faar:
1904	62.7	62.1
1903	62.9	64.5
1902	59.4	57.7
1901	57.9	56.9
1900	58.2	55.4

Faarekødets Gennemsnitspris har i 1904 i Hamborg omtrent været som Oksekødets. Gennemsnitsprisen for Oksekød var omtrent som i Fjor; i København derimod henved 2 Øre lavere pr. Pd. Højeste maanedlige Gennemsnitsnotering faldt paa Juni med 65.00 Kr. pr. 100 Pd., lavest paa Oktober med 60.

Der har været endog tildels høje Priser paa Kælvkøer i 1904, om end noget lavere (vel henved 50 Kr. pr. Stk.) end i 1903. Gode 1. Kl. Kælvkøer have kostet op til 300 Kroner Stykket, gode, unge Køer 200—250 Kr. og ældre, gode Køer fra 150—200 Kroner. Paa Odense Kvægmarked har den officielle Notering for unge Lødekøer som Regel været fra 180—240 op til 280 Kroner — og lignende Priser er der blevet betalt for jydsk Køer paa Markederne i Jylland.

Mærkeligt nok har der i 1904 været nogen Nedgang i Overskudsudførselen af Æg, der jo ellers i en

Aarrække har været i en stadig stigende Fremgang. Om dette er ensbetydende med en tilsvarende mindre Produktion, tør jeg ikke have nogen bestemt Mening om. Forbruget af Æg her i Landet kan jo være tiltaget betydeligt.

Overskudsudførselen var:

1904	17.52 Mill. Snese,
1903	19.98 — —
1902	19.00 — —

I 1904 har Udførselen været 22.03 Mill. Snese (Indførselen 4.51 Mill. Snese), medens den i 1903 var 23.9 Mill. Snese med en Indførsel af 3.88 Mill. Snese.

Kvægavlen. Arbejdet til Fremme af et lønnende Kvæghold er i det forløbne Aar gaaet støt og roligt i de samme Baner og ved de Foranstaltninger, der gennem mange Aars Brug have staaet deres Prøve i Praksis. Saa vidt jeg kender Forholdene, er deres Tal kun yderst ringe — om der overhovedet findes nogle — der have fundet Anledning til at følge de Raad, der blev givet for et Par Aar siden, om at forlade den hidtil anvendte Fremgangsmaade som forældet og hindrende virkelige Fremskridt, og der er næppe heller nogen, der ere rigtig trygge ved, at det nye Signal, der er hejst, virkelig betyder »fri Bane«; derfor holder man endnu paa den gamle Sikkerhedstjeneste! Men ellers blev 1904 — særlig i dets første Halvdel — kendetegnet ved livlige Forhandlinger vedrørende Kvægavlens Ledelse her i Landet. Der udkom i de første Dage af Aaret en Bog af Docent Stribolt med Titlen »Principerne i vor Kvægavl«, i hvilken Forfatteren dels søger at bevise, at Fremgangen i dansk Kvægavl er meget omtvistelig med Hensyn til økonomisk Mælkepro-

duktion, dels at den skete Fremgang ikke alene ikke skyldes Ledelsens Arbejde, men er kommen til Trods for dette, der i Virkeligheden har hæmmet de sunde Fremskridt, og endelig som Hovedsag, at de danske Landmænd snarest bør gaa over til Avl af Jerseykvæg; kan dette ikke gaa hurtigt nok ad Renavlens Vej, bør det ske ved Krydsning med Jerseykvæg; altsaa bort med vore hjemlige Racer jo før jo hellere. Som rimeligt var, blev dette Skrift meget læst og meget omtalt og omdebatteret, og det fremkaldte forskellige skriftlige Modindlæg, af hvilke det mest omfattende og betydeligste var I. C. B. la Cours Bog om »Jerseykøer kontra dansk Malkekvæg«. At Docent Stribolt i dette sit Skrift har skudt endogsaa betydeligt over Maalet, derom er der slet ingen Tvivl. Hans Modstandere i Debatten have ikke haft nogen vanskelig Opgave i at paavise det højst uholdbare Materiale, hvorpaa han har opbygget sin formentlige Bevisførelse i den nævnte Fremstilling af Kvægavlsforholdene paa de forskellige Omraader. Raadet om at sætte de sidste 30 Aars resultatrige Arbejde paa Udviklingen af den jyske Kvægrace og den røde danske Malkerace til rigtigdynde, fortrinligt Malkekvæg som Indsats i en Krydsningsavl, hvis Forløb og Resultater, der intet kan vides om, har ikke tiltalt de danske Landmænd, og det er saaledes heller ikke blevet fulgt. Derimod er Opmærksomheden i stigende Grad bleven vakt for Jerseykvæget som en Race, hvis Mælk udmærker sig ved en stor Fedtprocent, en Race, der som Smørproducent indtager en fremragende Stilling, og som ogsaa finder sine Velyndere her i Landet, der, gennem Renavlens, mene sig godt tjente med dette Kvægslag.

Der er i 1904 atter ført en Del Jerseykvæg her til Landet, hovedsagentlig til saadanne Kvæghold, hvor der i Forvejen var anskaffet Individuer af denne Race, og man har i Almindelighed været godt tilfreds med de modtagne Dyr, dels i og for sig, dels i Forhold til de givne Priser for samme. — Sammenlignende Forsøg mellem Udbyttet af rødt dansk Malkekvæg og Jersey-

kvæg ere i 1904 paabegyndte paa Tranekær Slots Ladegaard og under Forsøgslaboratoriets Ledelse. Ved slige Forsøg, udførte gennem en længere Aarrække, vil der selvfølgelig fremkomme mange interessante og betydningsfulde Resultater, der ville kunne tjene til Belysning af de to Grupper indbyrdes Forhold under de vedkommende Omgivelser. Vanskeligt — for ikke at sige umuligt — forekommer det mig imidlertid, at saadanne Forsøg, der kun rumme et ret begrænset Antal Individider, skulde kunne blive af afgørende Betydning overfor Spørgsmaalet om denne eller hin Races større eller mindre Fordelagtighed i sin Helhed. Resultatet her vil jo i meget høj Grad afhænge af, hvilke Repræsentanter for de forskellige Racer man gør det sammenlignende Forsøg med, thi paa disse Repræsentanter for samme Race er der, som bekendt, saare megen Forskel.

Det er jo en meget betydelig Del af den danske Kvægbestand — og ikke den ringeste Del i kvalitativ Henseende — der paavirkes direkte af det Arbejde, der gøres indenfor Kvægavlforeningernes Rammer, hvorfor dette Arbejdes Karakter og Godhed vil være væsentlig bestemmende for hele Udviklingen, saavel Retningen som Tempoet. Jeg skønner ikke rettere, end at vi i det Hele og Store kunne være tilfredse med Udviklingen i det forløbne Aar. Der lægges mere og mere Vægt paa at anskaffe saadanne Tyre til Foreninger, om hvilke det med nogenlunde Sikkerhed kan ventes, at de i Afkommet vil nedlægge Anlæg til saadanne Egenskaber, der kendetegner det højt udviklede, rigtydende Malkekvæg. At det ikke lykkes at erhverve saadanne Tyre til alle Foreninger, fordi Tilbudet er ringere end Efterspørgselen, er en anden Sag. Der bliver nu — og med Rette — lagt megen Vægt paa, at der kan gives Oplysninger om vedkommende Tyremoders og om Familiens Ydelser i det Hele. Uden at saadanne foreligger, gaar man sjældent op til at betale de høje Priser, selv om vedkommende Dyr iøvrigt er fortrinligt. Ogsaa dette er rigtigt. Men man har nylig meddelt mig, at der kendes Eksempel paa, at man

hellere købte en Tyr efter en Ko, om hvilken der var Oplysning om Ydelsen, men hvor Ydelsen havde været ret tarvelig, end efter en Ko, hvis Ydelse ikke var kontrolleret. Dette kan vanskelig begrundes. Med Rette bliver der, naar Talen er om Bedømmelse af Tyremoderens Ydelse, lagt megen Vægt paa Fedtprocentens Størrelse, men ogsaa dette kan overdrives. Det er ikke tilstrækkeligt med den høje Fedtprocent alene! Betaler Tyremoderen ikke sit Foder gennem Smørydelsen — med andre Ord: giver hun et tarveligt Mælkeudbytte — kan den høje Fedtprocent ikke gøre Sagen klar. Og der er en Tendens til her at gaa til Yderligheder, som man bør advare imod. Og særlig hvor der kun kan gives Besked om Ydelsen i et enkelt Slægtled, skal man tage paa Sagen med nogen Varsomhed, naar ellers den samlede Smørydelse er fortrinlig og vedkommende Dyr derfor viser sig som et meget produktivt og omsætningsdygtigt Individ.

Det er en desværre endnu ikke ualmindelig Ulempe i Foreningerne, at Tyrene — selv de bedre — gaa for tidligt af, og at Virkningen af disse i Avlen derfor bliver for ringe, tilmed da de nu og da vise sig noget trevne til at bedække. At dette tildels har sin Grund i en ikke rationel Behandling af vedkommende Avlsdyr, er næppe Tvivl underkastet. Det stillestaaende Liv — ofte i mørke, slet ventilerede Stalde — uden anden Bevægelse Aar ud og Aar ind end den, der faas som Følge af Bedækningen, er selvfølgelig ikke et saadant, der vedligeholder, end sige fremmer, vedkommende Tyrers Parringslyst og Avledygtighed. Ofte er Fodringen ogsaa mindre rationel, saaledes at Tyren fodres for kraftigt og bliver fed og ubekvem. »Passende Kondition« er vanskelig at praktisere. Til Skuerne møde Tyrene ikke sjældent i overfedet Tilstand, og denne Præparering kan vel nok i flere Tilfælde være Aarsag til, at man faar for lidt ud af vedkommende Tyr og beholder den i for kort Tid i det Hele. Men iøvrigt er det jo saaledes, at 1. Kl. Tyrene sjældent blive »uvane og uavledygtige«. Kunde det imidlertid hjælpe til, at Kvægavlsforeningerne beholdt deres gode Tyre

længere og fik mere ud af dem i samme Tidsrum, hvis de ældre Tyre, der have faaet Afkomspræmier, fritoges for at møde paa Statsskuerne, da var det vel nok værd at tage under alvorlig Overvejelse, at fritage de ældre Tyre for aarlig at give Møde paa Statsskuerne. Men man maatte da i de forskellige Distrikter indenfor samme Provins helst være enige herom.

Antallet af Kvægavlsforeninger er forøget en Del ogsaa i det sidst forløbne Aar. For Jyllands Vedkommende er dette særlig Tilfældet i den sydvestlige Del (Ribe Amt), hvor Bevægelsen hidtil har været forholdsvis ringe, men hvor der i 1904 er oprettet en Mængde Kvægavlsforeninger. Vedkommende Egn er overvejende opdrættende og arbejder med mere eller mindre godt Korthornskvæg af noget forskellig Blodblanding. Det er da overvejende Korthornstyre, som de nævnte Foreninger ere dannede paa, og en stor Del af disse ere indkøbte fra den slesvigske Marsk, og man har erhvervet sig adskillige meget lovende Avlsdyr til Priser, der gaa stærkt imod de 3,000 Kroner.

Denne stærke Bevægelse i Ribeeegnen for Anskaffelsen af bedre Tyre gennem Oprettelsen af Kvægavlsforeninger er sandsynligvis ensbetydende med en voksende Interesse for Avlsspørgsmaalene saaledes, at man ikke alene søger at holde Stillingen — hvad det har knebet nok med i en Aarrække — men ogsaa at arbejde sig fremad gennem bedre Udvalg baade af Tyre og Køer. Til de sidste er der ved Udvalget taget alt for lidt Hensyn. Dette vil forhaabentlig nu forandre sig til det bedre. Et yderligere Udslag af en stigende Interesse for Kvægavlen i vedkommende Egn er det, at der fra samtlige Landboforeninger i det sydvestlige Jylland er rettet Henvendelse til Foreningen af jyske Landboforeninger om gennem de samvirkende danske Landboforeninger at faa iværksat en officiel Stambogsførelse for Tyre af Korthornsrace i Lighed med den Stambogsførelse, der finder Sted for det jyske og det røde danske Malkekvægs Vedkommende. Formodentlig vil 1. Bind af Stambog over Tyre af Korthornsrace kunne foreligge til Efteraaret.

Der er nok afgaaet nogle Foreninger ved Døden i Aarets Løb, men mange flere nye ere dannede, saa Antallet er vokset alligevel. Fordelingen til de forskellige Provinser var følgende, optalt paa samme Tid som forrige Aar:

N.-Jylland med Samsø .	649	Foreninger med	723	Tyre,
Sjælland med Møen....	219	—	—	249 —
Fyen.....	88	—	—	99 —
Lolland-Falster	48	—	—	48 —
Bornholm	26	—	—	23 —
Langeland.....	8	—	—	8 —

Ialt... 1038 Foreninger med 1150 Tyre.

For Nørrejyllands Vedkommende er dette atter en meget betydelig Forøgelse — nemlig med 79 Foreninger og Nydannelsen er særlig stor i Ribe Amt. Sjælland har 16 Foreninger flere, Fyen 8, Langeland 2, Lolland-Falster og Bornholm have ingen Fremgang. — Heldigvis synes Udviklingen at være denne: Færre Medlemmer og flere Køer — eller alle Køer helst — fra det enkelte Medlem. Det er den Vej, der giver det bedste Fremskridt!

Kvægavlsforeningernes Fællesorganisationer arbejde støt videre. Spørgsmaalet om Kvægavlsforeningernes og Kontrollforeningernes Samarbejde under de bestaaende Kvægavlsforeningers Fællesledelsers Auspicier have vi atter haft til fornyet Drøftelse ved det jydsk Husdyr-udvalgs aarlige Møde med Repræsentanter for Kvægavlsforeningernes Fællesledelser. — Der er god Enighed om Nyttens og Betimeligheden af et saadant Samarbejde, hvoraf navnlig et Arbejde som »Familiestambogsførelse« skulde resultere, og vi naar vel efterhaanden til at faa det realiseret — men Rom blev jo ikke bygget paa en Dag. Det fortjener at nævnes, at i Kvægavlsforeningernes Fællesledelse for henholdsvis Randers og Ringkøbing Amter har man fundet det tidssvarende at anskaffe til hver enkelt Forening indenfor de paagældende Fællesledelser et Eksemplar af samtlige Stambogsbind over Tyre af jydsk

Malkerace i den rette Erkendelse af, at der hører dette fyldige Materiale hjemme, til Hjælp og Støtte ved Avlens gode Ledelse. Dette burde samtlige Ledere af Landets Fællesorganisationer for Kvægavlsforeningerne lægge sig paa Sinde som et følgeværdigt Eksempel! Idet der er anskaffet saa mange Eksemplarer, er Prisen paa Stam-bøgerne yderligere bleven nedsat.

Det viser sig, at Antallet af de Kvægavlsforeninger, der konkurrere til yderligere Tilskud — i Henhold til § 15, hvorom jeg nærmere redegjorde i min Beretning for 1903 — er tiltaget meget i det sidste Aar, særlig paa Fyen. — Det forekommer mig, at det ret fyldige Materiale, der vedlægges de konkurrerende Individuer i de respektive Foreninger, kunde have Krav paa at gjøres tilgængeligt for nogle flere, end det nu bliver, maaske fuldt saa vel som en hel Del af det, der nu offentliggøres gennem Statsdyrskuekommissionens aarlige Beretning.

Kontrolforeningerne ere ogsaa blevne flere i Aarets Løb. Deres Tilvækst falder særlig paa Øerne. Vel er der ogsaa i Jylland oprettet en Del nye Kontrolforeninger, men her er ogsaa mange, der have opløst sig. I Henhold til Oplysninger i »Lommebog for Mejerister« 1905 var Antallet af Kontrolforeninger her i Landet den 1. Oktober 1904 ialt 402 (mod 367 i Fjor paa samme Tid) med 165,287 Køer under Kontrol. Da vi efter Kreatur-tællingen i 1903 havde 1,089,073 Malkekøer i Kongeriget Danmark, saa vil man finde, at det kun er 15 pCt. af den samlede Købestand, der er under Kontrol i Kontrolforeningerne, saa der er langt igen, før vi naa Halvdelen. Der er vedvarende Mangel paa tilstrækkelig og god Assistenthjælp, og der har været enkelte Tilfælde, hvor Forretningen har maattet indstilles, fordi Foreningen ikke kunde faa en Assistent. Derfor maa nyoprettede Foreninger endelig se at faa Assistentspørgsmaalet ordnet i god Tid forud. Kan man finde en Mand indenfor Kredsen, der har Evne og Lyst til at tage denne Gerning op, da bør man lade ham uddanne til Kontrolassistent. At skrive til Skolerne om at sende sig en Assistent — en

ukendt Mand — kan gaa godt, Resultatet kan ogsaa blive tarveligt. Spørgsmaalets gode Løsning er imidlertid af afgørende Betydning for Kontrollforeningernes fortsatte gode Trivsel, saa det er nok værd at tage under alvorlig Overvejelse, hvad der kan gøres herfor.

Det er utvivlsomt, skønt Regnskabet over det anvendte Foder vedvarende er — og vil vedblive at være — den Side af Kontrollforeningsvirksomheden, der rummer de mindst paalidelige Oplysninger, at de Tal, der fremkomme over anvendt Foder, blive mere og mere i Overensstemmelse med Forbruget, og dette er atter Følgen af større Omhu og mere Forstaaelse af Opgaven. — Det vejledende og samtidig kritiske Arbejde, der udøves fra Kontrollforeningernes Sammenslutninger under de forskellige provinsielle Fællesledelser overfor de enkelte Foreninger, har sin store Andel heri.

Det gaar langsomt med at faa andre Grene af Husdyrbruget end selve Malkekøerne dragne ind under Kontrollen, og dog vilde man i mange Foreninger, selv med det nuværende Antal Medlemmer, godt kunne faa et yderligere Arbejde gjort ved samme Assistentmedhjælp. At det vilde gaa hurtigt med at faa en udvidet Kontrol, var ikke at vente; det bør dog stadig fremhæves, at der netop indenfor Kontrollforeningernes Rammer er gode Betingelser for paa en lempelig og billig Maade at skabe sig det Overblik over Omsætningen i den hele Landbrugsbedrift, der paa samme Tid gør Arbejdet interessantere og Udbyttet større. — Dette skal, som sagt, imidlertid have sin Tid; at ville søge forceret en Udvidelse af Kontrollen til Ungkvæg, Svine- og Hestehold — end sige til Mark- og Driftsregnskab — vilde ikke være den rette Vej at gaa. Kun hvor der er Forstaaelse af, at det samlede gode Resultat af en Landbrugsbedrift afhænger af, hvorledes alle de enkelte Grene arbejder, og at dette atter er betinget af Viden om Enkelthederne indenfor disse Grene, der er Forudsætningen for at kunne tage fat paa den udvidede Kontrol. Men der kan gøres en

hel Del for at fremhjælpe denne Forudsætning — gennem Tale og Skrift og ved Eksemplets Magt.

I adskillige Egne her i Landet staar det endnu som en Hindring for Oprettelsen af Kontrolforeninger, at Mælken paa de vedkommende Mejerier ikke afregnes efter Mængde og Godhed, men kun efter Mængden alene. Pund for Pund betales den magre Mælk med samme Pris som den fede. Hvor denne urimelige og forældede Fremgangsmaade anvendes, savnes der den rette Baggrund i det Hele for et energisk Arbejde paa de forskellige Omraader i Retning af at fremme Avlen af Kvæg, der udmærker sig ved at give megen og fed Mælk. Og for de Mejerier, der er gaaet over til en Afregningsmaade, hvor Mælkens Flødeprocent bliver en medbestemmende Faktor ved Fastsættelsen af Mælkeprisen, er der den Ændring at indføre, at gaa over til Brugen af Constanten 3 i Steden for den hidtil afnyttede Constant 2, der paa Grund af tekniske Fremskridt i Centrifugeringens Udøvelse ikke længer svarer til sin Hensigt. Men denne Overgang synes meget svær at gennemføre, ikke fordi de Vanskeligheder, der er forbunden hermed, ere uovervindelige, men fordi man nødig vil forstyrre Freden, og Troen paa Afregningssystemets Retfærdighed er vel heller ikke i sin Almindelighed videre grundfæstet — vel sagtens fordi Kendskabet til det er for ringe — og derfor er man ikke begejstret over en Ændring i Betalingsmaaden — efter Anvendelse af Constanten 3 i Differensberegningen — der gør Forskellen i Mælkeprisen pr. Pund endnu større end den hidtil har været. Denne Reform i Afregningssystemet vedrørende Landbrugets største Udførselsartikel maa vi imidlertid have gennemført, og Kravet herom har da ogsaa været fremsat med betydelig Styrke i det forløbne Aar fra forskellige Sider, men det bør rejses atter og atter, indtil det bliver efterkommet. Ulysten til at ændre i Retning af endnu mere Kvalitetsbetaling (her forstaaet i Henhold til Fedtindhold), maa overvindes ved Udbredelse af Oplysning om Metodens Paalidelighed og Kendskab til dens Væsen og Indhold.

Ogsaa i 1904 er der udfoldet en livlig Dyrskuevirksomhed. For Halvøens Vedkommende synes Interessen for denne Side af Avlsarbejdet saa langt fra at være i Aftagende, at det modsatte med Rette kan gøres gældende. Foreningen af jydsk Landboforeninger havde et stort, vellykket Skue for unge Dyr i Esbjerg i Dagene 7.—10. Juli og samtidig en stor og fortrinlig Planteavlsudstilling. — I Odense havde de samvirkende fyenske Landboforeninger et stort og godt Fællesskue sammen med Statsdyrskuet i Dagene 22.—23. Juli. — Til Skuet i Esbjerg var, som nu i en Aarrække ved Fællesforeningens Skuer, knyttet en omfattende Foredragsvirksomhed, og da denne har vundet megen Tilslutning og naet et betydeligt Omfang, skal her anføres, hvad der i saa Henseende blev budt paa.

Udstillingens 1. Dag: 1) Om Bekæmpelse af Kalvesygdomme, Professor C. O. Jensen. 2) Planteavlsudstillingen, Konsulent Madsen-Mygdal. 3) Om human Slagtning, Kancelliraad Sander Larsen.

Udstillingens 2. Dag: 1) Kvægudstillingen, Statskonsulent Appel. 2) Hesteudstillingen, Statskonsulent J. Jensen. 3) Landboforeningernes Forhold til Planteavlsagen, Statskonsulent Fr. Hansen. 4) Dansk Vind-Elektricitets-Selskab, Professor P. la Cour.

Udstillingens 3. Dag: 1) Dyrskuernes Betydning og deres heldigste Ordning, Konsulent S. P. Petersen. 2) Om Havebrugets Forhold til Udstillingen, Statskonsulent W. Riedel.

Udstillingen i Esbjerg var usædvanlig godt besøgt. Blandt Skuets Gæster var Landbrugsminister Ole Hansen, Konsejlspræsident Deuntzer, Statsdyrskuekommissionens Medlemmer og flere Rigsdagsmænd.

For Kvægskuets Vedkommende skal det bl. a. fremhæves, i Henhold til Stedet for Skuets Afholdelse, at Korthornskvæget var mødt langt talrigere end nogensinde før og med en for Handyrenes Vedkommende gennemgaaende smuk og god Repræsentation. For det jyd-

ske Malkekvægs Vedkommende kan det noteres som ret overraskende, at den højeste Præmie for Ungkvægssamlinger fra smaa og mindre Besætninger tilfaldt en Samling, tillagt og hjemmehørende i Ringkøbing Amt, hvad der sikkert vilde have været en Umulighed for nogle Aar tilbage. Man behøver i saa Henseende kun at mindes Ungskuet i Holstebro i 1896 og hvad dér var udstillet fra Amtet. Ogsaa det røde Kvæg var talrigt og godt repræsenteret, betydeligt bedre end 2 Aar tidligere ved Koldingskuet. Udstillingen af Faar var ikke stor, nærmest at kalde lille, men af usædvanlig god Kvalitet, baade for Oxforddowns og Leicester. En Samling Faar af Suffolkracen fremførtes i alt for tarvelig Kondition.

Hvad Landboforeningsdyrskuerne angaar, da vokser blandt det udstillede Kvæg det Antal, der tillige i Henhold til medfølgende kontrollerede Oplysninger om Ydelsen, æsker Præmie for god Ydelse, men Væksten er forholdsvis ringe endnu — enkelte Steder fraregnet. Det bliver ogsaa mere og mere almindeligt at indføre Præmiering af »Familiegrupper«, en Udvikling, som absolut betegner en heldig Form for Præmiering af Avlsdyr, ikke mindst, naar, for Køernes Vedkommende, Ydelsen ogsaa kan gøres til Genstand for Bedømmelse, idet der her er en fortrinlig Prøvesten for Nedarvningsevnen.

Af Konkurrencer mellem hele Kvægghold, hvilken Foranstaltning vinder megen Tilslutning i Befolkningen, ere ingen af de paabegyndte afsluttede i 1904. Derimod vedtoges paa det sjællandske Delegeretmøde i Efteraaret Paabegyndelsen af en 2-aarig Konkurrence for rødt dansk Malkekvæg paa Sjælland fra 1. Oktober d. A., saa nu vil der snart være Konkurrencer i Gang i samtlige Provinser. Den ny Husdyrlovs § 18 har saaledes vist sig særdeles godt egnet til at kunne vedligeholde det ansporende Arbejde til fortsatte og yderligere Fremskridt, der forbindes med Deltagelsen i Konkurrencer af denne Art, samt til i det Hele taget at anspore til

Fremskridt ogsaa de, der staa udenfor disse Konkurrencer som iagttagende.

Det stigende Antal Kvægavlsforeninger er ensbetydende med tiltagende Efterspørgsel efter gode Avlsdyr, Tilbudet kan her ikke holde Skridt med Efterspørgselen. Priserne paa virkelig gode Avlsdyr, hvor der kan gives tilfredsstillende Oplysninger om Afstamning — og ogsaa med Hensyn til Ydelsen — ere derfor nærmest tiltagende — og paa det virkelig fortrinlige sparer man ikke paa Skillingen.

De efterfølgende opgivne Priser referere sig til Meddelelser i »Jydsk Husdyravl« om Køb og Salg af Avlsdyr, saaledes som nu sket i en Aarrække. — Antallet af røde Tyre er dog forholdsvis ringe og Oplysningerne om disse blive derved mindre betydende. For 1904 var Gennemsnitsprisen for 67 Tyre af jydsk Malkerace kontant 507 Kroner imod 502 i 1903, 604 i 1902 og 543 i 1901; regne vi Vilkaarspengene med, var Gennemsnitsprisen 888 Kr. for 1904, i 1903 kun 661 Kr. Dette vil med andre Ord sige, at den kontant betalte Sum paa det nærmeste er den samme som i foregaaende Aar, medens Vilkaarspengene ere voksede meget betydeligt.

Gennemsnitsprisen for Tyre af rød dansk Malkerace vedrører her kun et Antal af 23 (i Fjor 36) og den var for 1904 kontant 613 Kroner (585 Kroner i 1903), altsaa godt 100 Kr. højere pr. Tyr end for de jydskke, men Antallet er, som sagt, for lille til at det egner sig til umiddelbar Sammenligning. — Med Vilkaarspengene er Gennemsnitsprisen 874 Kroner, altsaa næppe saa stor, som den tilsvarende for Tyre af jydsk Malkerace.

Ogsaa i 1904 er der afholdt Avlsdyrauktioner paa S. Elkær og Langholt, der forløb godt begge Steder og havde samlet mange Interesserede. Priserne vare højest for S. Elkær-Dyrene. — Det er ikke helt ualmindeligt nu, at man forsøger Auktionsformen for Salg af Avlsdyr af baade Kvæg, Heste og Faar. For Grisesøer har det jo været almindeligt kendt i en længere Aarrække.

Ifølge Udførselslisterne have vi i 1904 eksporteret 376 Stkr. Hornkvæg til Rusland imod 289 Stkr. i Fjor. Dette er ikke nogen stor Fremgang, men tager man i Betragtning, at den er foregaaet under højst vanskelige Forhold for det importerende Lands Vedkommende, maa man vel kalde Resultatet ganske godt. Af Foreningen til Fremme af Landbrugets Udførsel arbejdes der energisk for at bane Vejen for en yderligere Udvidelse af Eksporten af Avlsdyr til Rusland her fra Landet, blandt andet derved, at Kendskabet til vore Avlsdyr søges udbredt gennem Beskrivelser og Afbildninger af disse.

I Aarets Løb har der været en livlig Meningsudveksling vedrørende Fodringsspørgsmaalet. Det landøkonomiske Forsøgslaboratorium har udgivet sin 55. Beretning, der, foruden at indeholde Resultaterne af 2 Aars Forsøg med Roetørstoffets Foderværdi i Foderblandinger til Malkekøer — hvilke Resultater vare, at i de anvendte Foderblandinger havde 1 Pd. Roetørstof samme Foderværdi som 1 Pd. Korn — indeholdt et af Sygehuslæge Hindhede forfattet Afsnit om »Æggehvidespørgsmaalet, særlig med Hensyn til Æggehvideminimum i Malkekøernes Foder«. Uden her at komme ind paa Enkeltheder, skal kun nævnes, at Forfatteren af dette Afsnit ved at gennemgaa og bearbejde hele Talmaterialet fra Laboratoriets Fodringsforsøg mener at kunne fastslaa, at Æggehvideminimum i Malkekøernes Foder ligger — i Forhold til hvad hidtil er antaget — meget lavt, og at den hidtil brugte Deling i Vedligeholdelses- og Produktionsfoder ikke kan fastholdes, naar man vil gaa ud fra de hidtil anvendte Tal for Vedligeholdelsesfoder og for Foderæmnernes Fordøjelighed. — De fremdragne Forhold frembyde meget interessante Synspunkter for hele denne Sags Betragtning, der forhaabentlig ville foranledige nøjere Undersøgelser af en saadan Art, at der derigennem bringes mere Klarhed til Veje paa Ernæringsfysiologiens Omraade vedrørende en god Løsning af det praktiske Fodringsspørgsmaal. For Tiden synes

den fysiologiske Viden paa dette Omraade ikke imponerende.

Foruden 55. Beretning er i 1904 kommen 2. Beretning om »Rentabilitetsfodringsforsøg med Malkekøer« ved d'Hrr. H. Goldschmidt, Moesgaard Kjeldsen og J. Lemming. — Forsøgslederne mene her i denne Beretning, paa Grundlag af deres Forsøg, at kunne fastslaa, at en Fodring med det saakaldte »Normalfoder« (∴ Foder i Forhold til Legemsvægt og Mælkeydelse reguleret hver 10. Dag) er den absolut fordelagtigste og derfor den eneste rette. — Foruden Resultaterne af Forsøgene indeholder Beretningen desuden et meget skarpt Angreb paa Forsøgslaboratoriets Fodringsforsøg og hele Arbejdsmaade, og ikke mindst paa Gruppoforsøgene med »Holddannelse«. Det tager sig da for en nøgtern Betragtning af Sagen højst mærkeligt ud, at man i Rentabilitetsfodringsforsøgene netop ved den der anvendte »Holddannelse«, i Henseende til Holdenes Ensartethed overfor Mælkemængde og Afstand fra Kælvingstid ved Forsøgets Begyndelse har villet udsætte sig for en saa haard, men berettiget Kritik som den, der er fremkommet herover. Thi dette Moment reducerer jo i høj Grad Betydningen og Gyldigheden af Forsøgenes Resultater. Det kundgøres i Beretningen, at Forsøgene indstilles hermed.

Interessen for Malkearbejdets gode Udførelse er fremdeles levende, og Spørgsmaalets Løsning er stadig Genstand for Drøftelse ved Møder og Mand og Mand imellem. Der er i det forløbne Aar afholdt en Del Præmiemalkninger med god Tilslutning; derimod er der kendelig Nedgang i Deltagernes Antal i de afholdte Malkekursus, saaledes som man iøvrigt maatte vente det.

Det er kendeligt, at siden Husdyrloven af 1902 ogsaa hjemler Faareavlens direkte Støtte, er der paa forskellige Maader bragt mere Liv ind i Arbejdet til Faareavlens

Fremme. Der er dog mange Egne, hvor Faareavlens endog spiller en ret betydelig Rolle, der er aldeles upaa-virket af Tidens Rørelser paa dette Omraade. De Folk, der have taget et Arbejde op til Faareavlens Forbedring gennem Dannelsen af Faareavlsforeninger og Indkøb af gode Væddere, ere som Regel saadanne, der paa Husdyravlens Omraade i det Hele ere med. Derfor ere Faareavlsforeningerne heller ikke oprettede nær alle Vegne, hvor Faareholdet spiller den største Rolle, altsaa paa de mere magre og lette Jorder. Snarest har det omvendte hidtil været Tilfældet, ligesom det er de helt smaa Faarehold, der ere repræsenterede i Faareavlsforeningerne.

Der var ved Aarets Slutning oprettet 51 Faareavlsforeninger, af hvilke alle paa en Forening nær havde ansøgt om Statstilskud for Finansaaret 1904—1905. Langt det største Antal Faareavlsforeninger findes paa den nørrejydske Halvø, nemlig 43 af 51, fordelt til følgende Amter med følgende Antal:

Viborg	Amt med	13	Faareavlsforeninger,
Ribe	— —	10	—
Ringkøbing	— —	7	—
Aarhus	— —	5	—
Randers	— —	4	—
Vejle	— —	4	—

Aalborg, Hjørring og Thisted Amter ere fremdeles udenfor Bevægelsen. Paa Øerne findes der 8 Foreninger, 4 i Holbæk Amt, af hvilke de 2 paa Samsø, og 1 i Frederiksborg Amt. Desuden er der paa Fyen i 1904 oprettet 3 Foreninger (2 i Svendborg og 1 i Odense Amt). Derimod ere alle de mindre og smaa Øer, af hvilke flere have et stort Faarehold, endnu udenfor Bevægelsen. — Det er vedvarende Oxforddowns-Faaret, der er det mest anvendte i Avlsforeningerne; dog findes der en Del Leicester (Dishley)-Væddere og enkelte Shropshire. Priser af 3—500 Kroner betales nu og da for gode Væddere af fortrinlig Afstamning. Hvad Afstamningen angaar, er man ikke altid ved Indkøb til Faareavlsforeninger nøje-

regnende nok. Kun hvor Individ og Afstamning er af bedste Slags, kan man vente den ønskede Virkning af Brugen af Foreningsvæddere.

Sundhedstilstanden blandt vort Kvæg har i sin Helhed været god i 1904. Desværre optraadte der en Del Tilfælde af Mund- og Klovesyge paa Sjælland (Præstø Amt), der bevirkede Sjællands Afspærring fra det øvrige Land og fra Udlandet — med Hensyn til Udførsel — fra Begyndelsen af Februar til hen i September Maaned. Fra enkelte Egne har der været klaget over Kastning og fra andre over ret hyppige Tilfælde af Yver- og Børbetændelse. Af Stivsyge er der, særlig sidst paa Vinteren, ogsaa forefaldet adskillige Tilfælde hos Ungkvæg og Kalve.

Af den i Aarets Løb fremkomne landøkonomiske Literatur, omhandlende Avl og Brug af vort Malkekvæg, have vi allerede nævnt Beretningerne om Fodringsforsøgene (55. Beretning og 2. Beretning om Rentabilitetsfodringsforsøgene) samt Docent Stribolts og Hr. la Cours Skrifter vedrørende Kvægavlsprinciperne. Her skal yderligere nævnes Stambogsbind XII over Tyre af jydsk Malkerace — Jerseykvæget, af Landbrugskandidat J. Kr. Madsen, og Landøkonomisk Aarbog for 1904.
